

neopravdanima. Već je to ne-etički jedan stav, koji kulminira u svijesnom podmetanju loših motiva protivniku, a djeluje neodgojno na njegove pristaše.

Ako tkogod iskreno želi jedan pravi i svestrani etički preporod sviju narodnih slojeva, jamačno ga iskreno želimo mi, stojeći na pozitivnom kršćanskom stanovištu. Ali mi otvoreno kažemo: Vidovićev pokret ne će uzgojiti etičkog naraštaja. Može imati u prosvjetnom pogledu izviesnog uspjeha, ali etičkih dubokih tragova ostaviti ne će! To je šteta; ali s idejama, s kojima stupa u život, ne može da bude drugačije.

3. — Predavanje, održano 5. juna t. g. u Sarajevu po g. V., a u ostalim mjestima po gg. učiteljima i nekim drugim pristašama ovog pokreta, hoće osobito, da naglasi staru riječ, u r a d u je spas. Ima u tom predavanju mnoga dobra misao. I ručni i duhovni rad, već prema prilika života, veže sve ljude. Čini se pak, da je pretjerano, kad g. V. (str. 19.) isključivo naglasuje rad, zanemarujući ostale faktore, koji su djelotvorni u čovječjem životu. Da se stvore »čelik-karakter«, nema sumnje, da im se valja odlikovati u radu bilo ručnom, bilo duševnom. Ali zato ipak ne valja identificirati princip rada s principom morala.

G. Vidović očito pretjeruje na račun svog ugleda, kad misli, da je tek njegov pokret probudio prosvjetne radnike! Nije lijepo nezahvalno prelaziti preko hiljada trudenika, koji nijesu u »svom radu čekali »vodu« iz Sarajeva, da im tek pokaže put i da ih istom on upozori na dužnost prema narodu. Ako je njegov metod unio više interesa za prosvjetu i iznio više uspjeha u kratko vrijeme, ne valja radi toga biti nepravedan prema drugima. Nepravdu ne dozvoljava ni čisto čovječanska etika.

Dr. A. Živković.

Josephus Ubach S. I.: Compendium theologiae moralis. Volumen I. Herder, Freiburg 1926. 8°, XVI + 487.

Ovaj prvi svezak sadržaje čitavo osnovno moralno bogoslovlje, sav dekalog i pet crkvenih zapovjedi, traktate o bogoslovskim i moralnim krepostima, zabrani knjiga, te o dužnostima svećeničkog i redovničkog staleža. Taj silni materijal skratio je autor vanredno spretno. Očito mu je pred očima bila potreba bogoslovskih učilišta, gdje je nužda svršiti izvjesnu gradnju radi dužnosti klera u duhovnoj pastvi. Sâm navodi, da je njegova knjiga plod bilježaka izrađenih za privatnu porabu.

No njegova je želja, da ova knjiga bude od koristi i svećenstvu u duhovnoj pastvi. Kolikogod autor posvećivao naročitu pažnju nekim praktičnim i savremenim moralno-pastoralnim pitanjima (ples, moderno novinstvo, seksualni problemi, tajna naknada i sl.), opet njegova knjiga ne će moći zadovoljiti potrebama, što ih praktični život stavlja na svećenika.

Ima vrlo mnogo delikatnih i subtilnih slučajeva, o kojima će svećenik u svom auktoru češće morati da traži savjeta. Ne mora naći tačnog rješenja, ali mora naći put k rješenju. Ni jedno iole važno pitanje, naročito načelne prirode, ne smije manjkati u knjizi.

Toga međutim ovdje nema. Traktati: de fine ultimo, de actibus i de conscientia obrađeni su skupa na 18 stranica, od kojih 8 zauzima samo jedno pitanje: de opinione probabilis! O slobodnoj volji, o moralnom redu, o normi moraliteta, o moralnosti izvanjeg čina, o moralno indiferentnim, o zaslužnim činima, — ni riječi. Traktata de virtutibus in genere, uopće nema. U traktatu de peccatis nema ni spomena o razlici između teškog i lakog grijeha.

Zato ta knjiga može biti od koristi samo u rukama profesora, ali će u pastvi svećeniku slabo koristiti. On se njom ne će moći poslužiti onako, kako to raznolikost događaja iz života traži.

U opaskama je uzet naročiti obzir na španjolski, portugalski i francuski civilni zakonik, te zakonike južno-američkih država.

U nauci se autor ne odaljuje od velikih moralista svoga reda Lehmkula i Noldina.

Dr. A. Živković.

Camillus Colli-Lanzi: Theologia moralis universa iuxta codicem iuris canonici in memoriae auxilium aptiori methodo digesta, seminariis, examineribus et concursum adeuntibus perutilis. Vol. II. (De virtutibus: theologicis, moralibus, religionis et iustitae). Taurini-Romae 1927. Libreria Marietti, 8°, 423.

Čitavo je djelo proračunano za četiri sveska. Treći ima da sadrži nauku de praeceptis, a četvrti de sacramentis. Iz naslova se vidi komu je namijenjeno. Toj će svrhi doista izvrsno poslužiti. Razdioba pregledna, sama nauka jasno, kratko, a tačno izložena prema starim auktorima. Šta više: i odveć su gdjegdje stari nazori, kojih se drži. Bezuvjetno je samo na štetu čitavog modernog moralnog bogoslovlja ovakav sud: »Usus virgae divinatoriae ad detegendas v. g. metallorum aut aquarum venas: utrum sit per se superstitiosus an non: disputandum (!) ... Verum consultius erit protestationem praemittere contra diabolicum interventum, qui forte adesse potest«. (Str. 195.) Jednako je odveć suzdržljivo i mišljenje o porabi znanstvenog hipnotizma: »probabilis est immunis a superstitione« (str. 203.).

Toga danas ni u moralnim udžbenicima ni u kompendijima ne bi smjelo biti. Ako su stari tako sudili, možemo ih razumjeti i ispričati. Bili su oprezni, i nijesu lako zalazili na neispitana područja. Mi ih pak u takvim neznanstvenim sudovima ne smijemo slijediti.

Dr. A. Živković.

1. Joseph Aertens, C. SS. R.: **Compendium Liturgiae Sacrae iuxta Ritum Romanum in Missae celebratione et Officii recitatione.** Editio nona, novo Missali et recentissimi SRC decretis accommodata a. J. M. Pluym, C. SS. R. Taurini, Marietti, 6927. str. 188. Cijena t. 1. 11.

2. P. Dr. Joh. Chrysostomus Schulte O. M. Cap.: **Pastorales und Aszetisches für Seelsorger unserer Tage.** Zweite Auflage. Verlag Scholz, Stuttgart. Str. 228. Cijena vezano u platno RM 5.

3. Lockington-Lübke: **Durch Körperbildung zur Geisteskraft.** Dritte Auflage. Verlag Tyrolia, Innsbruck. Str. 180. Cijena RM 2.70.